

Muskusratten, bedreiging of hetze?

Harm Niesen, De Faunabescherming.

(verslag Lowie en Bram van Liere)

Faunabescherming heeft al jaren geleden gewaarschuwd tegen de bestrijding van muskusratten. Pas de laatste jaren worden er door anderen ook echt vraagtekens bij gezet. Nu wordt er weer geluisterd! Maar daarvoor worden al tientallen jaren miljoenen guldens en nu Euro's weggesmeten.

1. Financiën

- ☛ Al 50 jaar lang worden er miljoenen in het water gesmeten, zonder dat er ooit goed onderzoek is gedaan naar noodzaak van de bestrijding, naar alternatieven voor de bestrijding en naar de effectiviteit van de bestrijding. Door gebrek aan dit soort onderzoek is er geen kennis van wat er zou gebeuren
- € De kosten van de muskusrattenbestrijding bedragen momenteel meer dan € 30 miljoen per jaar. De kosten kunnen onderverdeeld worden in materiële kosten en immateriële kosten.
 - Er zijn meer dan 400 muskusrattenbestrijders in dienst.
 - Er is grote schade aan de natuur door bijvangst tijdens de bestrijding.
 - Door bestrijding in bepaalde seizoenen treedt verstoring op van gevoelige soorten in hun broedgebied

2. Draagvlak

- ☛ De muskusrattenbestrijding stond nooit op de politieke agenda, alsof er een taboe op rust. Zodra veiligheid (bewezen of onbewezen in Nederland in het geding komt) staat de politiek stil. De politiek is doodsbang voor een dijkdoorbraak (en de daarmee gepaard gaande kosten via claims); liever gooit men € $30 \cdot 10^6$ in het water.
- ☛ Demagogie door direct betrokkenen (de muskusrattenbestrijders):
 - “Ratten”; er wordt nodeloos de nadruk op “ratten” gelegd, omdat die bij de bevolking een negatieve klank hebben. Er wordt aan voorbijgegaan dat het geen ratten zijn, maar een woelmuizensoort. Daarmee wordt het grote publiek beïnvloed.
 - “Nederland loopt onder”; alsof er geen risico zou zijn in de huidige situatie bij voortgang van de bestrijding. Ook hiermee wordt het publiek op oneerlijke manier bespeeld. Geen enkele echt belangrijke dijk loopt enig risico.

3. Noodzaak van muskusrattenbestrijding ???

- Er is geen schade in 10 van de 12 provincies.
- Als er schade is wordt deze zelden direct hersteld, blijkbaar ontbreekt de noodzaak daartoe.
- Er is nimmer schade geweest aan belangrijke dijken; één keer per acht jaar periodiek onderhoud is voldoende voor de veiligheid.
- Er zijn geen meldingen van belangrijke ongelukken
- In het laagveengebied zijn dichtslibben en verzakkingen belangrijker risico's dan graven door muskusratten.

☠ **Muskusrattenbestrijding wordt uitgevoerd door middel van een zeer wrede manier van vangen**

4. Effectiviteit van de muskusrattenbestrijding

Als je last hebt van diersoorten is bestrijding het minst zinvolle

- Muskusrattenbestrijding is symptoombestrijding, want
 - de bestrijding doet niets aan de oorzaak
 - de bestrijding moet eindeloos worden volgehouden

Dus: van alle “oplossingen” de slechtste, volgens Sim Broekhuizen (Alterra) is het ‘dweilen met de kraan open’.

- 0,25 gevangen muskusrat per velduur is een doel waarbij ‘men’ zegt dat het risico onder controle is. Onzin, waar komt het getal vandaan? Het ontbreekt aan onderbouwing van het doel.
- Er zijn fluctuaties in het bestand, die de vangst beïnvloeden.
- Meer vangers, meer vangsten; minder vangers, minder vangsten. Maar het enige dat telt is: Hoeveel blijven er over? (Freek Niewold (Alterra)).

Wat nodig is voor een goed beeld van de effectiviteit en wat er gebeurt bij staken van de bestrijding is een wetenschappelijk veldonderzoek door zoölogen en ecologen. Niet door commissies van vangers, ambtenaren, etc. met één wetenschapper zoals BCM zich voorstelt

Ervaringen uit de praktijk wijzen zonder uitzondering op ineffectiviteit van de muskusrattenbestrijding;

- 1991 Flevoland; Verkaik (1992) vond in een beperkte proef (langs enige kilometers sloot) dat de schade beperkt was bij wel en niet vangen van muskusratten
- In Zeeuws Vlaanderen bleek er geen verschil in de frequentie van het onderhoud aan oevers te bestaan tussen het westelijke deel, waar veel muskusratten voorkomen, en het oostelijke deel, waar ze nauwelijks voorkomen.
- MKZ crisis. Het niet meer vangen van muskusratten tijdens de MKZ crisis omdat de muskusrattenbestrijders gebieden niet meer mochten betreden leidde landelijk niet tot grote problemen.
- In de Krimpenerwaard werden veel bestrijders ingezet na de MKZ crisis om de populatie explosie daar te beteugelen. Daardoor werd er in de overige gebieden niet veel bestreden. Dat leidde niet tot een enorme toename aan muskusratten daar.

5, Natuurlijke sterfte:

55% van de volwassen dieren sterven per jaar een natuurlijke dood, waarvan 84% in het eerste levensjaar. Omdat vooral de jonge dieren gevangen worden, zou meer dan de helft van de gevangen muskusratten toch binnen korte tijd zijn gestorven. In een sterk onder druk staande populatie neemt de reproductie enorm toe. Conclusie

Er worden dus vooral muskusratten gevangen die anders óf helemaal niet bestaan zouden hebben óf binnenkort door een andere oorzaak zouden zijn overleden

6. Quicksan Alterra

In 200? voerde Alterra een literatuurstudie uit naar de muskusrattenbestrijding in Nederland. Ze bestudeerden onder anderen wat er met de populatie zou kunnen gebeuren wanneer de muskusrattenbestrijding zou worden gestaakt. De belangrijkste conclusies waren:

- Het stoppen van de muskusrattenbestrijding *kan* aanvankelijk een lichte toename van de aantallen tot gevolg hebben.
- Mogelijk treedt later een *daling* van de aantallen op.

7. Buitenland

- In Duitsland en België was er geen toename van de aantallen of de schade na het stoppen van de landelijke bestrijding
- Plaatselijke maatregelen indien noodzakelijk (bijvoorbeeld bij viskwekerijen)

8. Alternatieven voor de muskusrattenbestrijding

- Flora en faunawet: uitsluitend bestrijding in gebieden waar sprake is van belangrijke economische schade of gevaar voor de veiligheid dreigt
- Werende middelen of maatregelen waar dat nodig en mogelijk is
- Experiment Tiengemeten. Hier heeft Faunabescherming voorgesteld om populatiedynamisch onderzoek te laten verrichten. Het eiland Tiengemeten werd uitgekozen, omdat daar het eiland als geheel een natuurgebied zou worden en schade aan de landbouw dus geen argument tegen het onderzoek zou kunnen zijn. Het onderzoek zou zich moeten richten op hoeveel er nu zijn, en dan na vijf jaar nog eens te tellen. De provinciale commissie, die de aanvraag voor het onderzoek beoordeelde was in principe voor. Er kwam echter nooit een officieel antwoord van de provincie. Wel werden er meer muskusrattenvangers aangesteld.

Verkaik A. J. (1991). Verspreidings- en Verplaatsingspatronen van Muskusratten (*Ondatra zibethicus*). RIN rapport, Arnhem.